

Asia: VN/4219/2023

Lausuntopyyntö peruspankkipalvelu- ja luottolaitoslainsäädännön muutostarpeista

I Peruspankkipalvelut, käteisen saatavuus ja käytettävyys

Ovatko yllä mainittuihin peruspankkipalveluihin kuuluvat palvelut, joita pankeilla on velvollisuus tarjota kuluttaja-asiakkaille, riittäviä? Tulisiko joistain ko. palveluista luopua vai tulisiko niitä lisätä? Jos kyllä, mitä?

-

Ovatko peruspankkipalveluiden saatavuus ja laatu tällä hetkellä riittäviä (tilien ja maksupalveluiden saatavuus, konttoreiden aukioloajat, muut palveluajat, henkilökohtaisten ja sähköisten palveluiden saatavuus ja käytettävyys, jne.)?

Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa ja se on siten yhtä velvoittavaa sääntelyä pankkien toiminnassa kuin kaikki muukin alaa koskeva sääntely. Pankkien tulisikin ottaa yhdenvertaisuuslaki huomioon kaikessa toiminnassaan.

VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUS SAADA SYRJIMÄTTÖMÄSTI PERUSPANKKIPALVELUITA

Luottolaitoslain esitöissä (HE 123/2016 vp. s. 33) mainitaan talletuspankkien velvollisuus mukauttaa palveluitaan muun muassa sallimalla henkilökohtaisen avustajan käyttö vahvaa sähköistä tunnistamista käytettäessä. Tästä huolimatta yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulevien yhteydenottojen valossa on selvää, että vammaisilta henkilöiltä evätään säännöllisesti ja jopa säännönmukaisesti oikeus vahvan sähköisen tunnistautumisen välineisiin, perustuen ainoastaan siihen, että henkilö ei pysty vammansa vuoksi itsenäisesti, ilman toisen henkilön apua, käyttämään vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Pankkien ja Finanssialan kanssa keskustellessa pankkien kielteisen suhtautumisen syyksi on noussut esiin pelko pankeihin kohdistuvasta vahingonkorvausvastuusta tilinomistajalle silloin, kun on kyse toisen henkilön (pankkien tulkinnan mukaan myös henkilökohtaisen avustajan) aiheuttamasta

vahingosta. Asia kytkeytyy vahvasti pankeille asetettuun velvollisuuteen varmistaa, ettei vahvan tunnistautumisen välineitä luovuteta kolmannelle osapuolelle.

Peruspankkipalveluissa, erityisesti vahvan tunnistautumisen välineissä, on kyse perusoikeuksista kuten osallisuudesta yhteyskuntaan ja oikeudesta itsenäiseen elämään. Vammaisia henkilöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti ja samalla tavalla kuin vammattomiakin eikä vammaisuutta itsessään ja automaattisesti tulisi pitää riskinä. Yhdenvertaisuuslaki sekä YK:n vammaisyleissopimus velvoittavat pankkeja tekemän kohtuullisia mukautuksia ja samoilla linjoilla on myös oikeuskäytäntömme (ks. Turun HaO 16.2.2017 17/0067/2). Mukautusarvion on aina oltava yksilöllinen.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu muistuttaa, että henkilökohtainen avustaja on usein työsuhteessa avustettavaansa (henkilökohtainen apu työnantajamallilla), jolloin vastuuseen vaikuttavat myös työoikeudelliset säädökset. On huomioitava, että pankkien käytössä olisi usein myös vähemmän rajoittavia keinoja vastuun rajaamiseksi kuin pankkitunnusten epääminen, esimerkkinä keräämällä avustajien tiedot ja rajoittamalla avustaminen ilmoitettujen henkilöiden toimesta tapahtuvaksi.

Kehitysvammaisten ihmisten kohdalla pankkitunnusten ohella myös muut peruspankkipalvelut (kuten Debit-kortti) evätään usein pelkästään vammaisuuden perusteella ilman yksilöllistä harkintaa. Debit-korttihan myönnetään pankkien yleisen käytännön mukaan jo 10-vuotiaalle lapselle. Kehitysvammaisen aikuisenkin kohdalla edellytetään kuitenkin usein haettavan edunvalvojaa. Myös Debit-kortin käyttöön saattaa moni toimintarajoitteinen henkilö tarvita avustajaa, mutta tämä ei saisi olla esteenä kortin myöntämiselle ilman yksilöllisen tilanteen selvittämistä ja yksilöllistä harkintaa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa lisäksi, että YK:n vammaisyleissopimuksen 12 artikla velvoittaa eksplisiittisesti huolehtimaan siitä, että Suomessa toteutetaan kaikki asianmukaiset ja tehokkaat toimet, joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden yhdenvertainen oikeus hoitaa muun muassa taloudellisia asioitaan.

IKÄÄNTYNEIDEN TOIMINTARAJOITTEISTEN HENKILÖIDEN OIKEUDET

Toinen ryhmä, jonka osalta mukauttaminen tulee usein tarpeelliseksi ovat ikääntyneet toimintarajoitteiset ihmiset. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on saanut yhteydenottoja, jotka liittyvät asiakkaan tunnistamiseen ja tunnistamista koskevien tietojen päivitykseen. Kun kyse on esimerkiksi syrjäseudulla asuvasta, vaikeasti liikkuvasta kotonaan pääosin pysyttelevästä ikäihmisestä, joka ei terveydentilansa ja kohtuuttoman pitkien välimatkojen vuoksi pääse asioimaan pankin konttoriin, tulisi myös tunnistautumista pystyä mukauttamaan. Mahdollisia mukautuksia voisivat yhdenvertaisuusvaltuutetun mielestä olla esim. pankin suorittama kotikäynti tai yhteistyössä asiakkaan kotona mahdollisesti käyvien sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstön kanssa tehty tunnistaminen.

TULKKAUSKYSYMYKSET

Liittyen kysymyksiin siitä, millä kielellä asiakasta on palveltava, ja kuka järjestää tarvittaessa tulkkauksen, yhdenvertaisuusvaltuutettu on muun kuin ruotsinkielisen tulkkauksen osalta linjannut seuraavaa: ”Tilanteessa, jossa asiakas ei saa avattua pankkipalveluita itse paikalle järjestämäänsä virallista tulkkiä käyttämällä, syntyy olettaen välillisestä syrjinnästä kielen perusteella. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että myös epävirallisen tulkin hyväksyminen olisi omiaan edistämään yhdenvertaisuutta, vaikkakaan syrjintäolettaamaa ei välttämättä synny, mikäli asiakasta vaaditaan käyttämään virallista tulkkiä.”

Koko ajan kansainvälistyvässä Suomessa olisi myös yhdenvertaisuutta edistävää, että pankit asioisivat suomen ja ruotsin kielten lisäksi myös englannin kielellä eikä asiointikieliä rajattaisi ainoastaan pankin nimeämiin asiointikieliin (useimmiten suomi ja ruotsi).

Viittomakielisten henkilöiden osalta yhdenvertaisuusvaltuutettu yhtyy siihen mitä Kuurojen liitto on lausunut ja pitää yhdenvertaisuuden kannalta ensisijaisena, että pankit varmistavat asiakkaalle saavutettavat tavat olla pankkiin yhteydessä viittomakielen tulkkiä käyttäen puhelimitse ja paikan päällä pankin toimipisteessä.

ULKOMAALAISTEN (ERITYISESTI TURVAPAIKANHAKIJOIDEN) OIKEUS PERUSPANKKIPALVELUIHIN

Se, että pankit ovat sidottuja noudattamaan varsin tiukkoja linjauksia henkilön tunnistamiseen liittyen tuottaa ongelmia etenkin turvapaikanhakijoille, joilla ei usein ole realistista mahdollisuuttakaan esittää luotettavaa matkustusasiakirjaa. Turvapaikkaprosessin keston ollessa jopa useita vuosia, saattavat henkilöt jäädä odotusaikana kokonaan ilman pankkipalveluita (jopa perusmaksutiliä). Tämä aiheuttaa erityisiä ongelmia muun muassa silloin kun henkilö on työssä ja palkanmaksu edellyttäisi pankkitiliä. Samoin myös verkkopankkitunnusten puuttuminen aiheuttaa eriarvoistavaa kohtelua monella elämänalueella sekä hankaloittaa ulkomaalaisten Suomeen kotoutumista.

Valtuutetun käsityksen mukaan ei ole syytä sille, miksi esimerkiksi kaikista turvapaikanhakijoista otettuja biometrisiä tunnisteita ei pidettäisi riittävänä todennuksena hakijan henkilöllisyydestä pankkipalveluasiakkuutta avattaessa. Esimerkiksi rahanpesulaista johtuvasta syystä ei lähtökohtaisesti tulisi rajoittaa näiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeutta peruspankkipalveluihin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu yhtyy siihen mitä Finanssivalvonta on todennut teema-arviossaan (FIVAn teema-arvio korkeariskisten asiakkaiden aiheuttomista pankkipalveluiden rajoittamisesta, s. 18): ”Pankkien tulisi arvioida asiakkuuksiin liittyviä riskejä monipuolisesti eri riskitekijöiden merkitystä painottaen ja lisäksi arvioida tapauskohtaisesti, miten riskejä voidaan hallita, ennen kuin ne ryhtyvät toimiin palveluiden rajaamiseksi. Ensisijaisesti tulisi käyttää sellaisia riskienhallintakeinoja, jotka ovat asiakkaan kannalta lievempiä ja asiakkuuden irtisanomisen tulisi olla viimesijainen keino”

...

”Finanssivalvonta kiinnittää pankkien huomiota siihen, että niiden asiakkaan tuntemista koskevat menettelytavat eivät johda kohtuuttomaan pankkipalveluiden käytön estämiseen. Rajoitustoimenpiteiden kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös erityiset syyt, joiden johdosta asiakkaalla on vaikeuksia toimittaa vaadittuja tietoja.”

Onko peruspankkipalveluiden hinnoittelu kuluttaja-asiakkaille käsityksenne mukaan oikeasuhtaista?

Silloin kun pankki epää pankkitunnukset asiakkaalta esimerkiksi asiakkaan vammaisuuden tai korkean iän aiheuttamien toimintarajoitteiden perusteella, voivat päivittäiset pankkiasioinnin kulut nousta kohtuuttoman suuriksi, mikäli asiakas joutuu hoitamaan päivittäiset pankkiasiansa ja laskujen maksun pankin konttorissa tai pankkien maksupalvelun kautta.

Onko peruspankkipalveluita vastaavien palveluiden hinnoittelu yrityksille ja muille yhteisöille (kuten yhdistykset) käsityksenne mukaan oikeasuhtaista?

-

Tällä hetkellä luottolaitoksilla on velvoite tarjota peruspankkipalveluita kuluttajille. Onko tämä peruspankkipalveluiden tarjoamisvelvoite riittävä vai tulisiko velvoitetta laajentaa myös muita toimijaryhmiä koskevaksi (esimerkiksi yhdistykset, mikro- ja pienyritykset, muut yritykset)?

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on saanut yhteydenottoja yhdistyksiltä ja pieniltä yrityksiltä, joilta on evätty pankkipalvelut ja epäämisen on epäilty liittyvän yhdistyksen toimihenkilöiden tai yrityksen omistajien alkuperään. Erityisesti muslimien perustamien yhdistysten on ollut vaikea saada pankkipalveluja, vaikka yhdistys ja sen jäsenet toimisivat täysin Suomessa.

Venäjän hyökkäyssodan alettua ja EU:n asetettua venäläisille henkilöille, yrityksille ja pankeille pakotteita, on Suomessa pysyvästi asuvien venäjän kansalaisten omistamien yritysten ollut vaikeaa saada pankkipalveluita. Myös Finanssivalvonta on kiinnittänyt asiaan huomiota ja antanut pankeille toimenpidesuosituksia liittyen oikeushenkilöiden pankkipalveluiden saamisen syrjimättömyyteen (Ks. FIVAn teema-arvio korkeariskisten asiakkaiden aiheuttomista pankkipalveluiden rajoittamisesta s. 16-18)

Tulisiko pankeille asettaa tietty asiakaspalveluvelvoite (esimerkiksi edellytys asiakkaiden tiedusteluihin vastaamiseen tietyssä aikataulussa)? Tulisiko velvoite asettaa pelkästään peruspankkipalveluihin, joihinkin muihin palveluihin vai kaikkiin pankkipalveluihin liittyen?

-

Mahdollisia muita huomioita?

-

Ovatko käteisnostopalvelut riittäviä ja kohtuuhintaisia?

-

Ovatko käteistalletuspalvelut riittäviä ja kohtuuhintaisia?

-

Miten näette käteispalveluiden kehittyvän tulevaisuudessa ja kuinka niiden riittävä saatavuus voitaisiin turvata?

-

Jos käteisen nostopalveluiden tarjoamiselle asetettaisiin tarkennettu velvoite, millaisia kriteerejä sille pitäisi asettaa (esim. konttoripalveluiden saatavuus, automaattien lukumäärä, maantieteellinen kattavuus)?

-

Jos käteisen talletuspalveluiden tarjoamiselle asetettaisiin tarkennettu velvoite, millaisia kriteerejä sille pitäisi asettaa (esim. konttoripalveluiden saatavuus, automaattien lukumäärä, maantieteellinen kattavuus)?

-

Mahdollisia muita huomioita?

-

Hyväksytäänkö käteistä maksuvälineenä riittävästi?

-

Miten näette käteisen käytettävyyden kehittyvän jatkossa ja kuinka sen hyväksyttävyyttä maksuvälineenä voitaisiin turvata?

-

Jos käteisen hyväksynnälle maksuvälineenä asetettaisiin velvoite, tulisiko se asettaa kaikille kaupoille/yrityksille vai vain osalle niistä (esim. päivittäistavarakaupoille asetettaisiin velvoite, erityistavarakaupalle ei)?

-

Mahdollisia muita huomioita?

-

Tulisiko käteisautomaattipalvelujen tarjoamisesta tehdä Suomessa toimilupaa tai palveluntarjoajan rekisteröintiä edellyttävää toimintaa?

-

II Asiakkaansuoja pankkipalveluissa

Jos hyvän pankkitavan säännöstä olisi näkemyksenne mukaan kehitettävä, miten sitä tulisi kehittää?

-

Olisiko hyvän pankkitavan sisältöä syytä täsmentää lain tasolla esimerkiksi ei-tyhjentävällä luettelolla tietyistä seikoista, joita hyvään pankkitapaan erityisesti kuuluu tai jotka ovat hyvän pankkitavan vastaisia (vrt. kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §:ssä säädetty hyvä luotonantotapa)?

-

Mitä eri elementtejä hyvään pankkitapaan tulisi katsoa kuuluvaksi? Täydentäisikö hyvä pankkitapa muihin palveluihin (kuten luotonanto ja sijoituspalvelut) liittyvää sääntelyä? Entä tulisiko hyvän pankkitavan kautta pyrkiä esimerkiksi ohjaamaan pankkien asiakaspalvelun laadun tai saatavuuden vähimmäistasoa?

-

Millä tavalla eri asiakasryhmät tulisi huomioida hyvässä pankkitavassa (esim. kuluttajat, pienyritykset, eikaupalliset yhdistykset, muut yritykset ja yhteisöt)?

-

Hyvän pankkitavan säännöksestä ei ilmene, mikä on hyvän pankkitavan suhde muihin vastaavan tyyppiin säännöksiin, kuten kuluttajansuojalain mukaiseen hyvään luotonantotapaan (kuluttajansuojalain 7 luvun 13 §). Mikä asema hyvällä pankkitavalla tulisi olla suhteessa muuhun lainsäädäntöön kuin luottolaitoslakiin?

-

Tulisiko hyvän pankkitavan mukaisuutta arvioida ainoastaan luottolaitoksen toiminnan kannalta kokonaisuutena vai tulisiko sen selkeämmin koskea velvoitteena myös yksittäisissä asiakas- ja sopimussuhteissa kokonaan tai joiltakin osin?

-

Muita huomioita hyvän pankkitavan säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

-

Onko luottolaitoslakiin sisältyvä markkinointisäännös selkeä suhteessa muuhun markkinointia koskevaan sääntelyyn vai voisiko luottolaitoslakiin sisältyvän markkinointisäännöksen suhdetta muuhun lainsäädäntöön selkeyttää? Jos kyllä, miten?

-

Onko nykymuotoinen yleisluontoinen markkinointisäännös tarkoituksenmukainen nykyisen tyyppisessä muodossa vai tulisiko siihen sisältyvien velvoitteiden sisältöä jollakin tavalla tarkentaa säännöksessä? Jos kyllä, miten?

-

Onko nykyinen sopimusehtoja koskeva yleisesti ottaen riittävän selkeä sekä luottolaitoksen että asiakkaan näkökulmasta? Tulisiko säännöstä täsmentää? Jos kyllä, koskeeko sääntelyn täsmentämistarve ainoastaan säännöksen sanamuotoa vai myös asiasisältöä?

-

Sopimusehtoja koskevassa säännöksessä määritellään, minkä tyyppiset ehdot luottolaitosten sopimuksissa on katsottava kohtuuttomiksi. Kohtuuttomuuden arvioinnissa on keskeistä, millä tavalla sopimusehto vaikuttaa asiakkaan oikeuteen ryhtyä sopimussuhteeseen muun elinkeinonharjoittajan kanssa. Lisäksi kiellettyjä ovat sopimusehdot, jotka eivät kuulu luottolaitoksen toimintaan. Kohdistuuko säännös näkemyksenne mukaan oikean tyyppisiin sopimusehtoihin tarkoituksenmukaisella tavalla? Rajoittaako säännös joitakin sopimusehtoja liikaa? Minkä tyyppiset sopimusehdot tulisi tässä tapauksessa jättää säännöksen soveltamisen ulkopuolelle? Jättääkö säännös katveeseen ongelmalliseksi havaittuja sopimusehtoja? Minkä tyyppiset sopimusehdot tulisi tässä tapauksessa sisällyttää säännöksen piiriin?

-

Sopimusehtosäännös koskee nykyisessä muodossaan kaikkia asiakasryhmiä. Tulisiko eri asiakasryhmät (esimerkiksi kuluttajat, pienyritykset, yhdistykset, muut yritykset ja yhteisöt) huomioida kohtuuttomuuden arvioinnissa tarkemmin? Jos kyllä, miten?

-

Mahdollisia muita havaintoja ja huomioita sopimusehtoja koskevasta säännöksestä?

-

Luottolaitoslain 15 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään luottolaitoksen velvollisuudesta toimittaa vakiosopimusehdot Finanssivalvonnalle. Onko voimassa oleva säännös toimiva erityisesti niissä tilanteissa, joissa luottolaitos toimii rajat ylittävästi sivuliikerakenteella?

-

Mahdollisia muita havaintoja ja huomioita luottolaitosten asiakkaansuojaan liittyvästä sääntelystä (erityisesti LLL 15 luku) ja sääntelyn kehittämistarpeista?

1. Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014, luottolaitoslaki)

-

Luottolaitoslain 5 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään talletuspankille ja luottoyhteisölle sallitusta liiketoiminnasta. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

-

Luottolaitoslain 5 luvun 9 §:ssä säädetään, että luottolaitoksella on oltava Suomessa pääkonttori ja vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista?

Luottolaitoslain 5 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään kiinteistöomistuksia koskevista rajoituksista. Huomioitanne säännöksen ajantasaisuudesta ja jatkokehittämistarpeista, ottaen huomioon myös luottolaitosten mahdollisuus sijoittaa kiinteistöomaisuuteen kiinteistörahastojen kautta?

-

Luottolaitoslain 5 luvun 5 ja 6 §:ssä säädetään poikkeuksista omien osakkeiden hankinta- ja rahoituskieltoon. Miltä osin nämä säännökset ovat edelleen tarpeellisia ottaen huomioon omien osakkaiden rahoituskiellon sisältyminen EU:n vakavaraisuusasetukseen?

-

Luottolaitoslain 7 luvun 7 §:ssä säädetään yleisestä velvoitteesta pitää saatavilla internetsivuillaan selostus siitä, miten luottolaitos noudattaa hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevia vaatimuksia. Lain 8 luvun 15 §:ssä puolestaan säädetään palkitsemisjärjestelmiä koskevasta julkistamisvaatimuksesta.

Pörssilistattuja luottolaitoksia koskevat myös listayhtiöiden hallinnointikoodista ilmenevät suositukset mm. tietojen nähtävillä pitämisestä. Keskuskauppakamari on julkaissut kannanottonaan suosituksen siitä, että suurimmat listaamattomat yhtiöt noudattaisivat soveltuvin osin pörssiyhtiöille annettua hallinnointikoodia.

Yleisten havaintojen perusteella erityisesti ei-pörssilistattujen luottolaitosten hallintojärjestelmästä ja palkitsemisesta julkistettavien tietojen sisällössä on vaihtelua.

Mitä kehittämistarpeita hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevien tietojen julkistamiseen velvoittavassa sääntelyssä on tällä hetkellä? Onko nykytila riittävä?

-

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty velvoitteesta arvioida luottolaitoksen johtoon kuuluvien henkilöiden sopivuus ja luotettavuus viranomaisen toimesta ennen valintapäätöksen tekemistä (ns. ex ante -arviointi). Näin ollen johdon sopivuuden ja luotettavuuden arvioinnin valvonta on luonteeltaan lähtökohtaisesti jälkikäteisvalvontaa. Ellei tuleva luottolaitosdirektiivi harmonisoi tätä kysymystä kaikissa EU-maissa, tulisiko Suomessa siirtyä luotettavuuden ja sopivuuden arviointiin liittyen ennakkolliseen viranomaisvalvontaan?

-

Hallintoneuvostot ovat tyypillisiä toimielimiä erityisesti osuuspankeissa. Hallintoneuvoston yleisenä tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa luottolaitoksen hallintoa. Hallintoneuvosto voi lain mukaan antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan hallintoneuvoston jäseniin ei nimenomaisesti sovelleta luottolaitoslainsäädännön mukaisia luotettavuus- ja sopivuusvaatimuksia, ellei hallintoneuvostolle ole annettu hallitukselle kuuluvia tehtäviä. Toisaalta luottolaitosten hallinto- ja ohjausjärjestelmiltä yleisesti ottaen edellytetään kattavuutta ja oikeasuhtaisuutta, joilla varmistetaan luottolaitoksen johtaminen tehokkaasti ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti (LLL 7:1). Tulisiko luottolaitosten hallintoneuvostojen jäsenten kuulua luottolaitoslain perusteella jonkin tyyppisen luotettavuus- ja sopivuusarvioinnin piiriin siitä riippumatta, onko hallintoneuvostolle annettu luottolaitoslain ja yhteisöläinsäädännön mukaan hallitukselle kuuluvia tehtäviä?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia luottolaitoslakiin liittyen? Huom! Luottolaitoslain 15 lukuun liittyviin seikkoihin pyydetään vastaamaan edellä osiossa II.

-

2. Laki kiinnitysluottopankeista ja katetuista joukkolainoista (151/2022, kiinnitysluottopankkilaki)

Kiinnitysluottopankkitoimintaan liittyvien johdannaisten käytöstä säädetään kiinnitysluottopankkilain 26 §:ssä (sallitut johdannaissopimukset) ja 24 §:n 5 momentissa (johdannaissopimusten vaikutus katepoolin arvonlaskentaan). Onko johdannaisiin liittyvää sääntelyä tarpeen tarkentaa lain tasolla?

-

Voimassa olevaa kiinnitysluottopankkilakia valmisteltaessa tunnistettiin yhdeksi sääntelyn kehittämismahdollisuudeksi väliluottotoimintamallin laajentaminen siten, että väliluoton velallisena voisi olla myös muualla ETA-alueella kuin Suomessa sijaitseva luottolaitos, kun tämä kuuluu kiinnitysluottopankin kanssa samaan konsolidointiryhmään tai talletuspankkien yhteenliittymään (ks. HE 203/2021 vp, s. 41–42). Tällaista ehdotusta ei kuitenkaan voitu sisällyttää hallituksen esitykseen asian vaatiman jatkovalmistelutarpeen vuoksi. Olisiko tämän kaltaisen lainsäädännön jatkoselvittäminen edelleen ajankohtaista? Jos kyllä, olisiko tällaiselle sääntelylle konkreettista tarvetta joko nyt tai lähitulevaisuudessa?

-

Kiinnitysluottopankkilain 38 §:ssä säädetty säännöllinen tiedonantovelvollisuus ja 36 §:ssä säädetty viranomaisraportointivelvollisuus poikkeavat erityisesti siten, että markkinoille suunnatussa säännöllisessä tiedottamisessa katettujen joukkolainojen liikkeeseenlaskijan on katepooliin sisältyvien vakuuksien osalta eroteltava asuntoyhteisöluotot (mukaan lukien niin sanotut taloyhtiölainat) muista asuntoluotoista, mutta vastaavaa velvollisuutta eritellä asuntoyhteisöluotot ei ole viranomaisraportoinnissa. Tulisiko asuntoyhteisöluotot jatkossa eritellä myös viranomaisraportoinnissa?

-

Ovatko nykyiset viranomaisraportointi- ja julkistamisvelvoitteet katepoolin sisällöstä ja katettujen joukkolainojen keskeisistä ominaisuuksista riittävät vai onko niitä syytä laajentaa joko pankkivalvonnallisista tai katettujen joukkolainojen markkinoihin liittyvistä syistä?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia kiinnitysluottopankkilakiin liittyen?

-

1. Laki talletuspankkien yhteenliittymästä (599/2010, yhteenliittymälaki, TYL)

Kuinka yhteenliittymien jäsenluottolaitosten ja keskusyhteisön välinen keskinäinen vastuu nykysääntelyn mukaan näkemyksenne mukaan toimii?

-

Olisiko keskusyhteisön ja jäsenten välistä keskinäiseen vastuuseen liittyvää sääntelyä tarpeen kehittää? Olisiko keskinäistä vastuuta perusteltua syventää tai rajata nykyisestä? (TYL 5 luku)

-

Tulisiko yhteenliittymän yhteisvastuuta selkeyttää keskusyhteisön tai sen jäsenluottolaitoksen konkurssitilanteissa? Olisiko ryhmäkonkurssi tarkoituksenmukainen vaihtoehto? Tulisiko yhteisvastuuta muuttaa keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen konkurssitilanteissa lisämaksuvelvollisuutta laajemmaksi yhteisvastuuksi?

-

Mahdollisia kommentteja yhteenliittymän yhteisvastuusta kriisinratkaisun näkökulmasta:

-

Muut mahdolliset huomiot yhteenliittymän yhteisvastuusta:

-

TYL 17 §:ssä säädetään keskusyhteisön ohjeidenanto-oikeudesta. Säännöksen perusteella keskusyhteisöllä on oikeus antaa jäsenluottolaitoksilleen ohjeita maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta sekä näihin liittyvien riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta, sisäisestä valvonnasta ja ryhmittymän tilinpäätösperiaatteista. Ovatko nämä aihealueet riittävät keskusyhteisön tehtävien ja kansallisen ja EU-sääntelyn näkökulmasta sekä yhteenliittymän (sekä keskusyhteisö että jäsenluottolaitokset) tehokkaan toiminnan näkökulmasta?

-

TYL 17 §:ssä säädetään, että keskusyhteisö voi lisäksi antaa yhteenliittymän toimintaa koskevia yleisiä toimintaperiaatteita noudatettavaksi yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa. Havaintojanne säännöksen toimivuudesta ja sen mahdollisista kehittämistarpeista? Olisiko toimintaperiaatteiden ja TYL 17.1 §:n mukaisten ohjeiden keskinäistä roolia tarpeen selkeyttää?

-

Mikä on pankkivalvojan (Finanssivalvonta/EKP) rooli yhteenliittymälain mukaisten ohjeiden ja toimintaperiaatteiden antamisessa tällä hetkellä käytännössä? Miten tätä roolia tulisi mahdollisesti kehittää?

-

EU:n vakavaraisuusasetuksen ((EU) No 575/2013) 10 artiklassa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä pankkivalvoja voi antaa poikkeuksen yhteenliittymään kuuluvalla luottolaitokselle jättää soveltamatta tiettyjä vakavaraisuusvaatimuksia yksittäisen luottolaitoksen tasolla. Miten yhteenliittymälain mukainen ohjaus- ja valvontamekanismi tästä näkökulmasta toimii ja onko tässä aihealueessa kehittämistarpeita?

-

Voimassa olevassa lainsäädännössä yhteenliittymän keskusyhteisöllä ei ole varsinaisia ohjaus- ja valvontakeinoja ryhmittymän sisäisiin yritysjärjestelyihin, lukuun ottamatta keskusyhteisön oikeutta hyväksyä jäsenluottolaitoksen sääntömuutokset. Ottaen huomioon ryhmittymien sisäinen

rakennekehitys, tulisiko sääntelyä kehittää tästä näkökulmasta (esimerkiksi edellyttämällä sulautumisilta, jakautumisilta ja muilta yritysjärjestelyiltä keskusyhteisön puoltavaa lausuntoa)?

-

Ovatko keskusyhteisön nykyisen lainsäädännön mukaiset ohjaus- ja valvontakeinot selkeät ja riittävät vai tulisiko niitä edelleen kehittää ryhmittymän tehokkuuden, tarkoituksenmukaisen toiminnan tai muusta näkökulmasta? Tulisiko esimerkiksi kehittää keinoja, joilla ohjataan yhteenliittymää ja jäsenluottolaitoksia nykyistä laajemmin ja ongelmia tehokkaammin ennaltaehkäisevästi?

-

Muut mahdolliset huomiot yhteenliittymän ohjauksesta ja valvonnasta?

-

Voimassa olevassa yhteenliittymälaisissa ei ole erillisiä säännöksiä yhteenliittymän hallinnon järjestämisestä. Millaisia muutostarpeita tässä aihealueessa on havaittu? Tulisiko esimerkiksi keskusyhteisön lakisääteisen valvontaroolin edellyttämien tehtävien riippumattomuuden varmistaminen huomioida nykyistä tarkemmin?

-

Muita kommentteja keskusyhteisön ja yhteenliittymän hallinnon järjestämiseen:

-

Yhteenliittymälain 4.2 §:ssä säädetään keskusyhteisölle sallituista omistuksista ja keskusyhteisölle sallitusta muusta toiminnasta. Säännöksen mukaan ”Keskusyhteisö saa tarjota yhteenliittymään kuuluvien yritysten tarvitsemia palveluja, omistaa osakkeita ja osuuksia yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä ja harjoittaa muuta yhteenliittymän kannalta perusteltua sijoitustoimintaa. Keskusyhteisö ei saa harjoittaa merkittävässä määrin muuta liiketoimintaa.” Havaintojanne sääntelyn mahdollisista selkeyttämis- ja muutostarpeista, ottaen huomioon myös yhteenliittymän keskusyhteisön nimenomaiset tehtävät yhteenliittymän ohjauksessa ja yhteisvastuumekanismissa?

-

Muita huomioita ja sääntelyn kehittämistarpeita talletuspankkien yhteenliittymien näkökulmasta?

-

2. Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista (1501/2001, liikepankkilaki)

Huomioitanne yritysjärjestelyitä koskevan sääntelyn toimivuudesta (2–3 luvut) ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne liiketoiminnan luovutusta koskevan sääntelyn (4 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne toimiluvan luopumista koskevan sääntelyn (5 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne selvitystilaa ja konkurssia koskevan sääntelyn (6 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia liikepankkilakiin liittyen?

-

3. Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (423/2013, osuuspankkilaki)

Huomioitanne varojen jakoa ja sidottua omaa pääomaa koskevan sääntelyn (2 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne yritysjärjestelyitä koskevan sääntelyn toimivuudesta (3–4 luvut) ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne liiketoiminnan luovutusta koskevan sääntelyn (5 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne toimiluvan luopumista koskevan sääntelyn (6 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Huomioitanne selvitystilaa ja konkurssia koskevan sääntelyn (7 luku) toimivuudesta ja kehittämistarpeista?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia osuuspankkilakiin liittyen?

-

4. Säästöpankkilaki (1502/2001)

Voimassa oleva säästöpankkilaki on vuodelta 2001. Eri yhteyksissä säästöpankkilain on havaittu tarvitsevan uudistuksia. Missä teemoissa ovat keskeisimmät uudistustarpeet? Aseta esiin nostamasi teemat tärkeysjärjestykseen.

-

Havaintoja kantarahasto-osuuksia ja säästöpankin oman pääoman hallintaa liittyvän sääntelyn toimivuudesta? Mitä uudistustarpeita on havaittu tähän liittyen?

-

Säästöpankkilain mukaan säästöpankin hallintojärjestelmä rakentuu säästöpankin isännistä ja säästöpankin hallituksesta. Säästöpankin hallintorakenne määritetään tarkemmin säästöpankin säännöistä. Säännöissä määritetään muun muassa säästöpankin isäntien valinta (esimerkiksi säästöpankkikokouksessa) sekä se, onko säästöpankilla hallintoneuvosto. Kehitysehdotuksia säästöpankin hallintorakenteen säätelyyn liittyen?

-

Kehitysehdotuksia säästöpankkiliitännäisten yritysjärjestelyjen säätelyyn?

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia säästöpankkilakiin liittyen?

-

5. Laki hypoteekkiyhdistyksistä (936/1978, Hypo-laki)

Voimassa oleva Hypo-laki on vuodelta 1978. Missä teemoissa ovat keskeisimmät uudistustarpeet? Aseta esiin nostamasi teemat tärkeysjärjestykseen.

-

Mahdollisia muita huomioita ja kehitysehdotuksia Hypo-lakiin liittyen?

-

6. Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (699/2004, rava-laki)

Mahdollisia huomioita ja kehitysehdotuksia rava-lakiin liittyen?

-

Björkberg Elli
Yhdenvertaisuusvaltuutettu